

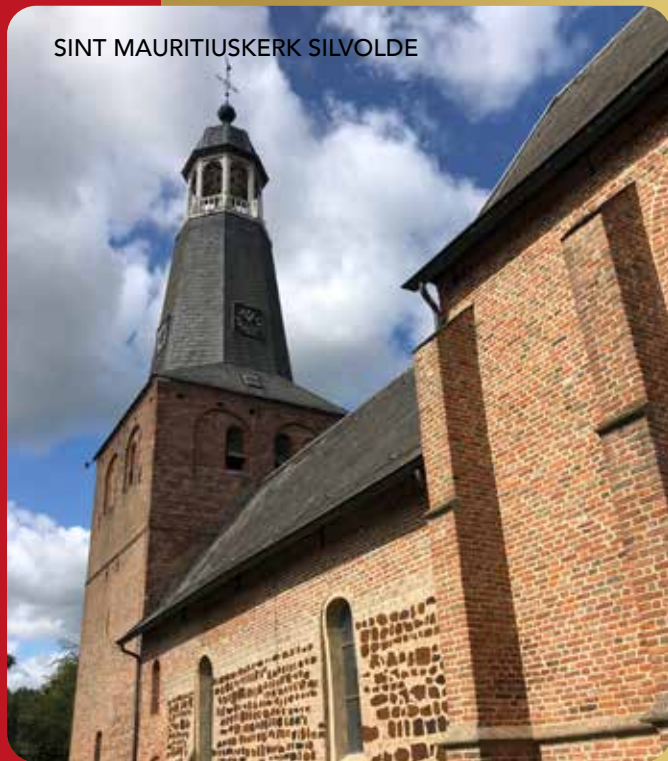
JUBILEUMREISGIDS TER GELEGENHEID VAN HET 160-JARIG BESTAAN VAN DE

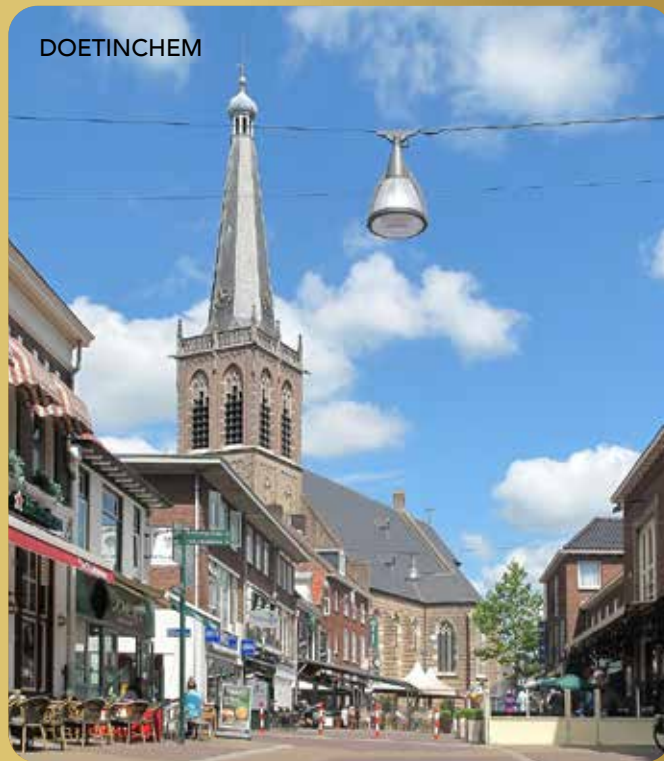
KONINKLIJKE ZANGVERENIGING
Breda's Mannenkoor

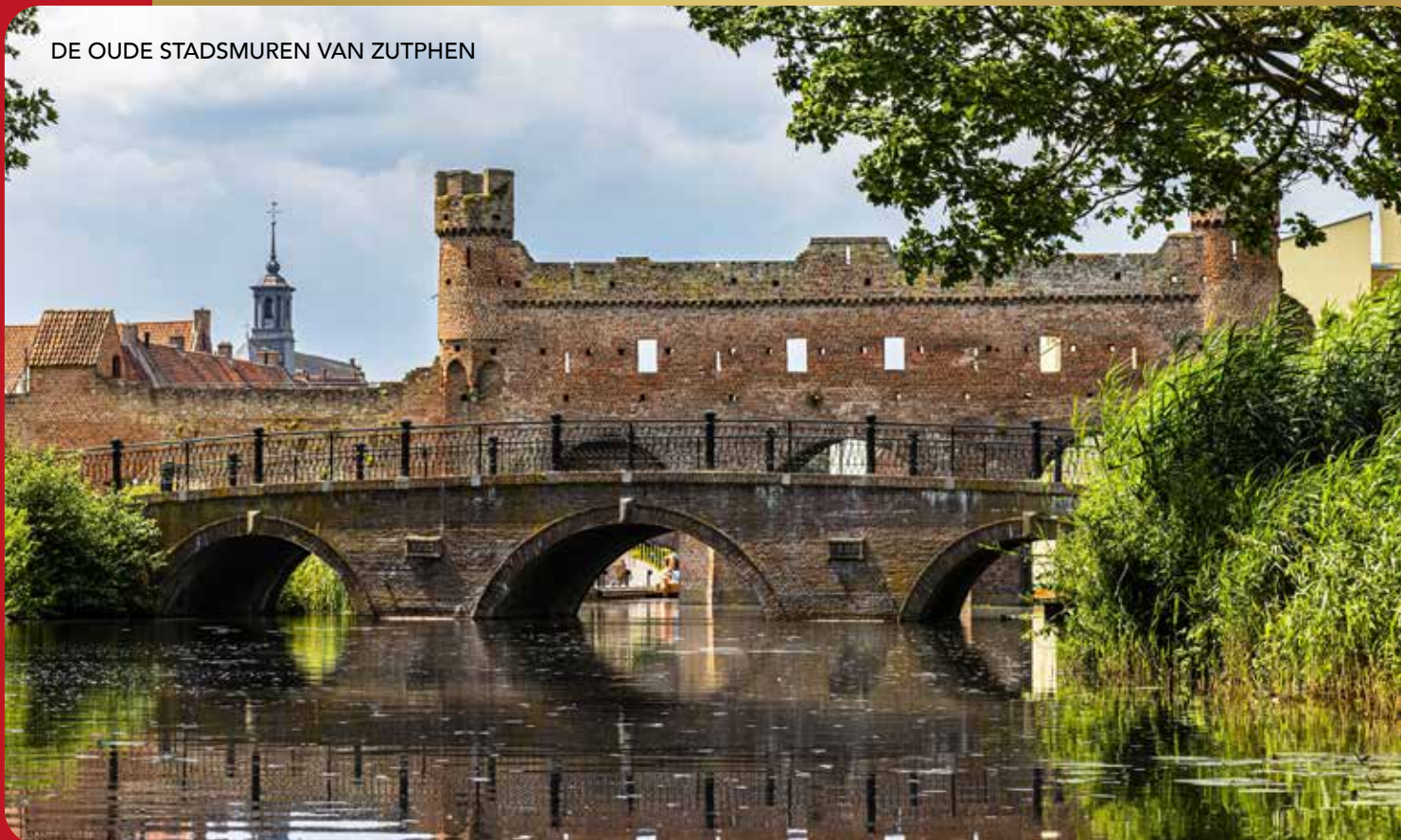
SINT MAURITIUSKERK SILVOLDE

DOETINCHEM

DE OUDE STADSMUREN VAN ZUTPHEN

Jubileumreis 2025

Ter gelegenheid van
het 160-jarig bestaan van de

KONINKLIJKE ZANGVERENIGING
Breda's Mannenkoor

Zutphen – Almen – Silvolde – Eindhoven

16 t/m 18 mei 2025

INHOUDSOPGAVE

- 4 **INHOUDSOPGAVE**
- 5 **ALGEMENE GEGEVENS**
Stuurgroep Jubileumjaar 2025
- 6 **INLEIDING**
- 7 **HET JAAR 1865**
HOE ZAG BREDAS ERUIT IN 1865
- 8 **KOORGESCHIEDENIS IN CONCERTEN**
Buitenlandse concertreizen
Bijzondere locaties
- 10 Belangrijke personen
Repertoire door de jaren heen
Gezongen grote koorwerken
- 11 **DE BEGIN JAREN**
- 12 **INFORMATIE OVER STAD EN LAND**
Gelderland
Achterhoek
- 14 **TYPISCH ACHTERHOEK**
- 16 **ZUTPHEN**
- 17 **ONS HOTEL IN ALMEN**
- 18 **DOETINCHEM**
- 19 **EINDHOVEN**
- 20 **JUBILEUM WOORDZOEKER**
- 22 **CONCERTEN**
CONCERT SILVOLDE
- 23 **CONCERT ETTENS MANNENKOOR**
ETTEN
- 24 **CONCERT EINDHOVEN**
LA BONNE ESPERANCE
- 25 **FOTOWEDSTRIJD**
REPERTOIRE CONCERTREIS
- 26 **JAARPROGRAMMA JUBILEUMJAAR**
Telefoonnummers in nood
- 27 **DAGPROGRAMMA JUBILEUMREIS**

ALGEMENE GEGEVENS

Reisleider: Cyriel Barbé, Tel: 06-49726600
Leider bus 1: John van Dongen, Tel: 06-30399078
Leider bus 2: Peter de Vries Daniel, Tel: 06-13746029

EHBO: Automatische Externe Defibrillator (AED) wordt meegenomen.
Meerdere koorleden zijn opgeleid om dit apparaat te bedienen.

Koorleider: Ad Bastiaansen

Dirigent: Hans de Wit
Pianist: André Telderman

Vervoer: Busonderneming Van der Wou uit Dongen.
Hotel: Hotel Landgoed Ehzerwold,
Ehzerallee 14, 7218 BS ALMEN
Tel: 0575-431143

Bestuur van Breda's Mannenkoor:

Theo Baert (vz), Fons Dickens (secr), Cees Swagemakers (Penm),
Cyriel Barbé, Berend v Rijn v Alkemade,

Reiscommissie: Cyriel Barbé, John van Dongen, Peter de Vries Daniel

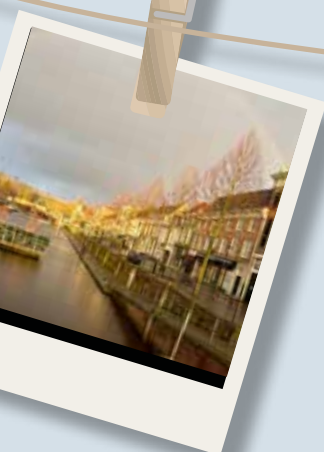
Stuurgroep Jubileumjaar 2025

Staan van links naar rechts:

Cyriel Barbé, Wim van Asten,
Berend v Rijn v Alkemade,
René Grimminck, Wim Stoffers,
Hein Slee, Ad Wirken.

Zittend van links naar Rechts:

Fons Dickens, Theo Baert (vz),
John van Dongen,
Simon Keep, Chris Knook (secr).

INLEIDING

De Koninklijke Zangvereniging Breda's Mannenkoor bestaat 160 jaar!

Dat mag gevierd worden. Dat doen we o.a. met een driedaagse jubileumreis.

En bij een jubileumreis hoort een informatieve reisgids.

Deze reis moet een feestje worden voor iedereen. Daarom heeft de reiscommissie ervoor gekozen om in Nederland te blijven zodat de meeste zangers fysiek in staat zijn mee te gaan.

We maken een reis naar de Achterhoek, een streek in Gelderland. U krijgt in deze gids informatie over de geschiedenis van deze streek, over Zutphen, info over het hotel waar we verblijven en over de concerten in Silvolde en Eindhoven die we tijdens deze reis geven.

Ook is er plaats ingeruimd voor een kort overzicht van de belangrijkste muzikale activiteiten uit de geschiedenis van BM. Waaruit je kan opmaken dat BM niet zomaar een koor is maar een "Breda's Monument".

Het belangrijkste doel van de komende dagen is de onderlinge verbroedering. Samen optrekken, gezamenlijk eten, en een glaasje drinken, twee mooie concerten verzorgen en er een vrolijke reis van maken. Wij zijn een koor op leeftijd, maar nog steeds jong van hart en vol elan om ook de komende jaren een voortrekker te zijn in het Bredase culturele leven.

Kortom: dit is een gids voor de komende dagen en een aandenken om later, hopelijk met veel plezier, op deze reis terug te kijken. Veel leesplezier!

Chris Knook

Het belangrijkste doel van de komende dagen is de onderlinge verbroedering

De oudste foto van Breda's Mannenkoor uit 1874. Op de voorgrond staat Heinrich Umland, die van 1870 tot 1881 dirigent van het koor was.

HET JAAR 1865

Het Breda's Mannenkoor bestaat 160 jaar en is daarmee een van de oudste koren van Nederland. Tegelijkertijd vieren wij dat we 120 jaar het predicaat "Koninklijk" mogen voeren. Indertijd verleend door Koningin Wilhelmina en in 1986 verlengd door Koningin Beatrix.

Breda's Mannenkoor is opgericht op 5 oktober 1865. Om een idee te krijgen hoe de wereld er toen uitzag, enkele feiten op een rijtje.

- Albert Heijn, de oprichter van het concern, is geboren in 1865.
- Het Leger des Heils werd in 1865 in Londen opgericht door William Booth.
- Er kwam een einde aan de Amerikaanse Burgeroorlog en daarmee een einde aan de slavernij.
- De president van de Verenigde Staten, Abraham Lincoln, werd in 1865 vermoord in Washington.
- In 1865 werd in Nederland de eerste voetbalwedstrijd georganiseerd en tien jaar later werd de eerste echte club opgericht.
- Henri Desgrange, de Franse organisator van de Tour de France, is geboren.
- Jac. P. Thijsse, Nederlands natuurbeschermer, leraar en onderwijzer is geboren.
- Jean Sibelius, Fins componist, is geboren.
- Ingebruikname van de spoorlijn Tilburg-Boxtel.
- De Engelse chirurg Joseph Lister begint te opereren met gebruik van antiseptis en desinfectie.

Fotostudio Kannemans & Zoon (Grote Markt 41, ca. 1865-1875). Ze zijn hofleverancier en bekende Nederlanders gaan er heen om een portret te laten maken. Zij maakten een fotoserie van de Grote Kerk en de grafmonumenten van de Nassaus. En waren de eerste die Bredase stadsgezichten fotograferden. (Foto: Stedelijk Museum Breda).

HOE ZAG BREDA ER UIT IN 1865

Breda had toen 15.000 inwoners en in heel Nederland waren dat er ruim 3 miljoen.

Er was nog geen elektriciteit en waterleiding in de stad Breda. De eerste waterleidingaansluitingen werden gerealiseerd in 1894. En in 1893 kreeg Breda een telefoonnet. Het duurde tot 1918 voordat de binnenstad elektrisch werd verlicht.

In 1919 vond de eerste radio-uitzending in Nederland plaats. In 1885 bouwde Carl Benz een driewielig voertuig met een benzinemotor. Dit was de start voor de ontwikkeling van de auto. In 1903 maakten de gebr. Wright de eerste vlucht met een vliegtuig. Er werd 37 meter gevlogen.

Het referentiekader hierboven geeft een beeld van het leven aan het eind van de 19e eeuw. Geen gemotoriseerd verkeer of openbaar vervoer. Vrijwel zeker had BM toen geen leden die elke week uit Zundert kwamen. Er was geen elektra. Enkele gaslantaarns moesten toen de repetitiezaal verlichten. Repeteren op zondagmiddag was dus niet zonder reden. Geen radio en geen grammofoon. Muziek was alleen live te horen als een harmoniegezelschap of een koor optrad.

De onderlinge communicatie was mondeling of per brief. Kortom een tijd die wij ons nu nauwelijks kunnen voorstellen. En in die wereld waren er enkele actieve heren die op een gedenkwaardige dag in 1865 besloten om het Breda's Mannenkoor op te richten. De heer Smits werd voorzitter en de heer Van Kalken secretaris. De eerste dirigent was Gerard Rosu.

Breda eind 19e eeuw. Nog geen uitbreiding buiten de singels.

Van links naar rechts:
Posters Olympische Spelen Amsterdam, 1928
WK voetbal Dorthmund, 1974
Brussel graf van de onbekende soldaat, 1923
Sint Pietersplein 2002
Optreden in Cork, 1975
Dresden, 2015
Barcelona Kathedraal van het Heilig Kruis en Sint Eulalia, 2010
Sint Nicolaas Kerk in Praag, 1995

KOORGESCHIEDENIS IN CONCERTEN

Als een koor 160 jaar bestaat dan heeft het ook een rijke geschiedenis en ik prijs mij gelukkig dat ik hiervan de laatste 54 jaar heb mogen meemaken. BM is altijd een actieve vereniging geweest met talloze concerten in een groot deel van Nederland. Alleen in de provincies Groningen, Friesland, Drenthe en Flevoland hebben we nooit gezongen.

Het zwaartepunt van de concerten lag in de steden van het Groot Hertogdom Brabant met Breda en Antwerpen als uitschieters. We zongen vooral in kerken. Niet omdat we een religieuze achtergrond hebben, maar omdat in een kerk meestal een goede akoestiek is en de kosten om er te mogen zingen laag zijn. Het koor komt daarin prima tot zijn recht.

Buitenlandse concertreizen

Naast de concerten in eigen land zijn er veel buitenlandse concertreizen gemaakt. Hieronder een opsomming van de landen en steden waar is opgetreden.

België: Diest, Blankenberge, Antwerpen, Geldenaken, Gierle, Turnhout, Wieze, Hoogstraten, Meersel-Dreef, Tielen, Gent, Mechelen, Leuven, Lier, Tongeren, Kortrijk en Ieper.

Duitsland: Hamburg, Celle, Dortmund, Düsseldorf, Bad Godesberg, Dillenburg,

Rüdesheim, Rothenburg, Limburg a.d. Lahn, Würzburg, Gebattel, Bad Bertrich, Trier, Jena, Dresden, Weimar, Leipzig, Meissen, West-Berlijn en Oost-Berlijn.

Frankrijk: Parijs en Orange.

Zwitserland: Basel, Luzern en Engelberg.

Ierland: Cork en Youghal.

Tsjechië: Most en Praag.

Polen: Wroclaw.

Litouwen: Vilnius.

Italië: Rome.

Spanje: Barcelona, Montserrat, El Far en het Spaanse Breda.

Luxemburg: Diekirch en Vianden.

Bijzondere locaties

Ook de **concertlocaties** waren vaak bijzonder. Zomaar een greep.

1928 Er werd gezongen bij de openingsceremonie van de **Olympische Spelen in Amsterdam**.

1933 Bij de **opening van de eerste voertuigtunnel** onder de Schelde in **Antwerpen**.

1936 Bij de **opening van de tweede Moerdijkbrug**.

1972 **Casino van Blankenberge**.

1973 Congress Centrum Hamburg.

1974 Tijdens het WK voetbal in Dortmund.

1986 In Antwerpen in de zaal van de Koninklijke Vlaamse Opera en in de Koningin Elisabethzaal en in de Singel.
En in de Koninklijke Opera van Gent.

1990 In de basilique du Sacré-Cœur en de Notre-Dame van Parijs.

1995 In het concentratiekamp Terezin-Theresienstadt.

1995 Sint-Nicolaaskerk in Praag.

2002 In de St. Pieter in Rome.

2010 In de kathedraal van Barcelona en de basiliek van Montserrat.

2012 Dom van Trier en in het Kasteel in Vianden.

2015 Thomaskirche in Leipzig.

Van links naar rechts:
 Het Breda's Mannenkoor voor de hoofdingang
 van de KMA, 2005
 De Bredasche Marsch en het vaandel,
 Pietersplein audiëntie Paus Johannes Paulus II, 2002

Belangrijke personen

Er werd ook opgetreden voor belangrijke personen.

In 1874 voor **Koning Willem III en Koningin Sophie**. In 1894 voor **Koningin-Regentes Emma** en **Prinses Wilhelmina**. In 1905 en 1919 voor **Koningin Wilhelmina** en **Prins Hendrik**. In 1994 voor **Prins Willem Alexander** en in 2003 voor **Koningin Beatrix**.

En last but not least: tijdens de audiëntie op het St Pietersplein voor **Paus Johannes Paulus II**, staande rond zijn pauselijke stoel, zongen wij "De Toast", Hij leve lang, Hij leve lang. En hij liet via Bisschop Muskens, die naast zijn stoel stond, weten dat hij dat zeer waardeerde.

Een belangrijke traditie in onze geschiedenis is de verbintenis met de KMA in Breda. Bij hun **Diesvieringen 40, 50, 75, 100, 125, 150 en 175** was Breda's Mannenkoor muzikaal aanwezig.

Repertoire door de jaren heen

Heel bijzonder is ook de enorme verscheidenheid aan koorwerken die zijn uitgevoerd. Tot aan 1947 was dat hoofdzakelijk **liedertafelrepertoire**. Dat bestond uit **geestelijke muziek, nationalistische koorwerken** en werken van 19e-eeuwse componisten. Vanaf 1947 kwam er door de dirigenten Wim de Rooy en Louis Suijkerbuijk verandering. Er kwamen werken van meer moderne componisten op het repertoire zoals bijvoorbeeld **Zoltán Kodály, Oscar van Hemel, Franz Lehár, Bohuslav Martinů** en **Negrospirituals**. Later kwamen de **Kerstliederen** bij dirigent Otto Deden en de werken van de bekende **Italiaanse operacomponisten** bij dirigent Marcel Verhoeff.

Het **populaire lied** werd ingevoerd door Hans de Wit. Vanaf 2010 kwamen liederen als: **When I'm sixty-four, Bridge over troubled water, Concerto Italiano** en **Hallelujah** van Cohen op het repertoire.

Gezongen grote koorwerken

Grote koorwerken die we hebben gezongen zijn:

Die Schöpfung van Haydn, **de Altrhapsodie** van Brahms, **Psalmus Hungaricus** van Kodály, het **Slotkoor** uit de **9e symfonie** van Beethoven, **de Polni Mše** (Veldmis) van Martinů, **Česká mše vanočni** (de Herdersmis) van Ryba, **het Requiem in d-klein** van Cherubini, **The Bells** (De klokken) van Rachmaninov, de **Carmina Burana** van Orff, **de Krönungsmesse** van Mozart en **De Vrede van Breda** van Warmerdam.

Elke dirigent had zo zijn voorkeuren. Het gevolg daarvan is dat een ongelooflijk grote diversiteit aan stijlen en genres is uitgevoerd.

Als je meer dan 50 jaar lid bent geweest van Breda's Mannenkoor, zoals ik, dan heb je veel meegemaakt en ben je op zeer bijzondere plekken geweest.

BM wordt dan een deel van je leven en je leven wordt er door verrijkt!

DE BEGIN JAREN

1865 "De groote bloei waarin het Nederlandsch Zangers-verbond zich in 1865 mocht verheugen, was de oorzaak dat bij de leden van het koor der oude Brugstraatsche Kerk het plan rijpte tot oprichting van eene Mannenzangvereniging".

1866 Breda wordt getroffen door een cholera-epidemie. Breda's Mannenkoor geeft een concert "waarvan de opbrengst zou strekken ten bate van de behoeftige betrekkingen der slachtoffers van de cholera. Opbrengst Fl. 1111,55 en een halve cent".

1868 Het koor concerteert voor het eerst in het buitenland en wel in Turnhout, waar een gouden medaille wordt behaald.

1870 Breda's Mannenkoor vestigt zijn naam in den lande door een zangwedstrijd uitgeschreven door het Rotte's Mannenkoor in Rotterdam voor een internationale jury winnend af te sluiten.

1874 Op het voorplein van het Huis ten Bosch in Den Haag vindt door enkele koren uit het land een zanghulde plaats ter ere van het geboortefeest van H.M. Koningin Sophie (1818-1877).

1902 Een oproep om lid te worden aan alle Bredanaars van de vereniging is buitengewoon succesvol. Dat jaar treden 117 zangers per onmiddellijk toe tot het koor. Het aantal zangers neemt toe en bereikt weldra de 250.

1905 Op 1 juli 1905 verleent Koningin Wilhelmina het koor het predikaat "Koninklijk".

1906 Breda viert het 40-jarig bestaan van het koor. De vereniging geeft een buitengewoon feestconcert met medewerking van de Koninklijke Militaire Kapel van het Regiment Grenadiers en Jagers in de schitterend verlichte tuin van Concordia.

1906 – 40-jarig bestaan der vereniging, 24 juni 1906. Op 17 september wordt het koor eigenaresse van de kleine concertzaal met woonhuis, gelegen aan de Haven No. 7 te Breda.

1930 Wereldtentoonstelling Antwerpen. 180 Zangers verzorgen een concert in de Feestzaal die plaats biedt aan 2500 toehoorders.

1934 – Schouwburg Concordia: President Smits van Waesberghe krijgt lauwerkrans aangeboden

1935 Wereldtentoonstelling Brussel. Met 115 koorleden reist men per bus naar de Belgische hoofdstad waar met succes wordt opgetreden.

1940 Grote Kerk Breda. Zoals later zal blijken is het concert dat op 12 april gegeven wordt in de Grote Kerk het laatste onder normale omstandigheden. Op 10 mei valt Hitlers Wehrmacht Nederland binnen.

1945 Op 11 februari geven 70 zangers van het Breda's Mannenkoor een benefietconcert voor het Rode Kruis. De Stem meldt: "Het herrezen Breda's Mannenkoor heeft weliswaar zijn oude vorm en zijn massief klankevenwicht nog niet geheel herwonnen, doch de oude zangersgeest is weer over het koor vaardig geworden".

De complete geschiedenis is te vinden op: www.bredaasmannenkoor.nl/historie/

Uitgegeven ter gelegenheid van het 40-jarig bestaan der Vereniging, 24 juni 1906.

INFORMATIE OVER STAD EN LAND

GELDERLAND

We gaan naar het oosten van Nederland, naar Gelderland en meer in het bijzonder naar "De Achterhoek", de meest oostelijke streek van ons land. Gelderland is, naar landoppervlakte, de grootste provincie van Nederland en heeft verschillende landstreken, waaronder de Veluwe, de Gelderse Vallei, de Betuwe, de Bommelerwaard, de Tielerwaard, het Land van Maas en Waal, het Rijk van Nijmegen, de Liemers en de Achterhoek.

Gelderland is ontstaan uit het hertogdom Gelre en heeft zijn naam te danken aan het Duitse stadje Geldern aan de Niers, de oorspronkelijke hoofdstad van het Hertogdom Gelre. Officieel "Hertogdom Gelre en Graafschap Zutphen". Het omvatte in het huidige Nederland geheel Gelderland en Noord-Limburg. Het strekte zich ook uit over een klein deel van de huidige Duitse deelstaat Noordrijn-Westfalen. De huidige grens met Duitsland dateert van de 16e eeuw en is vastgesteld door Karel V.

Het Hertogdom Gelre

In 1020 werd een zekere Gerard uit Ename in Vlaanderen verbannen naar Wassenberg, net over de grens in Duitsland. Hij vestigde zich daar als Gerard I Flamens (Vlaming). Zijn nageslacht zou de basis leggen voor het Graafschap Gelre dat in 1339 promoveerde naar **Hertogdom Gelre**. In de 14e eeuw waren het Hertogdom Gelre en het Hertogdom Brabant burenen maar geen vrienden. De Maas was ook toen de scheidingslijn tussen de twee gebieden.

Vanaf 1380 ontstonden er regelmatig burenruzies tussen de Hertogdommen. De Maas werd van beide kanten overgestoken, er waren kortstondige bezettingen en tegenstoten. Dit speelde zich af tussen Ravenstein aan de zuidkant van de Maas en Niftrik aan de noordkant. Deze burenruzies mondten uit in een internationaal conflict.

De Bourgondiërs gingen de Brabanders helpen. Engeland en het Heilige Roomse Rijk stonden achter Gelre. Uiteindelijk greep Karel V in en lijfde zowel Gelre, Brabant als het Bourgondische rijk in.

Deze twisten behoren gelukkig tot het verleden. Het is rustig aan beide zijden van de Maas.

**) Een kreits (Duits: Reichskreis) was een regionale groep staten binnen het Heilige Roomse Rijk. De kreitsen werden opgericht aan het begin van de 16e eeuw.*

Wij komen, als Brabanders, met vreedzame bedoelingen naar Gelderland. De enige twist die nu nog speelt is die op het voetbalveld, tussen het Nijmeegse NEC en NAC Breda. Die strijd duurt gelukkig niet langer dan 1½ uur en eindigt, meestal, vredig.

Het graafschap Zutphen

Dit Graafschap omvatte de noordelijke helft van het oudere Graafschap Hamaland en dankt zijn naam aan de hoofdplaats, de latere Hanzestad Zutphen. Sinds 1127 was het verbonden met het Graafschap Gelre in een personele unie. In de Bourgondische Kreits*) was het samen met Gelre een van de Zeventien Provinciën. Met de komst van de Fransen werden in 1795 alle feodale rechten formeel afgeschaft. Het gebied werd in 1814 volledig geïntegreerd in de nieuw gevormde provincie Gelderland.

*Waer iemant duisent vreugden soek
Mijn vreugt is in dees' achterhoek
Willem Sluyter*

DE ACHTERHOEK

De Achterhoek is een streek in Gelderland die ook wel "De Graafschap", naar het oude Graafschap Zutphen, wordt genoemd. Het beslaat het gebied tussen de IJssel in het westen, de Oude IJssel in het zuidwesten, de Duitse grens in het zuiden en oosten en de Overijsselse streken Salland en Twente in het noorden. Zodra je, komende uit Brabant, de rivier de IJssel over bent, merk je direct de verandering in het landschap. Het lijkt op Midden- en Oost-Brabant.

De landwegen zijn niet recht. Het slingert door bossen en om boerderijen heen. Je krijgt om de zoveel meter telkens een ander uitzicht. Soms is het een bosrand, dan weer zijn het akkers. Het is niet Hollands. Nee, je ziet al rijdend de boerderijen verdwijnen achter houtwallen en boomgroepen en er lopen golvingen tot aan de horizon. En plots heb je weer een vergezicht. Dat is waarom het landschap van de Achterhoek wel een coulisselandschap wordt genoemd.

De Graafschap

Zoals de naam "De Graafschap" al suggereert is dit gebied beroemd om zijn prachtige landgoederen. Dit romantische landschap is ontstaan door de landgoederen van oude aristocratische ridderfamilies van het Hertogdom Gelre. Behoud van natuur en landschap waren op deze landgoederen van zeker zo groot belang als de landbouw, wat het mooie landschap verklaart. Op één van die landgoederen, "Landgoed Ehzerwold", zullen we de komende dagen verblijven.

De geologische basis van de Achterhoek werd zo'n tweehonderdduizend jaar geleden gelegd tijdens de voorlaatste ijstijd. Een enorme massa landijs bewoog zich toen door het huidige

Ijsseldal naar het zuiden tot waar nu Nijmegen ligt. In het oosten schoof het ijs langzaam via Lochem en Aalten zuidwaarts en daarbij werden enorme hoeveelheden zand, stenen en klei opgestuwd tot de hoge heuvels van Montferland, de Lochemse Berg en de Kalenberg. In de laatste ijstijd was het niet alleen koud maar ook droog en sterke winden bedekten bijna de hele Achterhoek met een laag zand. Zo ontstond het voor de Achterhoek zo karakteristieke dekzand landschap.

De vondst van grafheuvels en urnenveldjes levert het bewijs dat er in de Brons- en IJzertijd al mensen woonden, maar pas rond het begin van onze jaartelling werd de Achterhoek vrij intensief bewoond. Die eerste Achterhoekers waren landbouwers, die een stuk oerbos kaptten en daarop een akkertje aanlegden.

De Achterhoek heeft tegenwoordig nog bijna twaalfduizend hectare bos. Dat is acht procent van de totale oppervlakte. Het zijn over het algemeen loofbossen, in alle soorten en maten, soms van een eerbiedwaardige ouderdom. Veel van die bossen horen bij landgoederen, maar er staan ook nogal wat boomgroepen en houtwallen langs akkers, weilanden en beken.

TYPISCH ACHTERHOEK

De pop/rockgroep **Normaal** werd in 1974 door Bennie Jolink en Jan Manschot opgericht. Bij het zoeken naar een naam, kwam een van de leden met een veel gebruikte Achterhoekse uitspraak: "Hey jongens, doe maar normaal, dan doe je al gek genoeg". De bandnaam was een feit. De band zingt vooral in het Achterhoekse dialect. Hiermee onderscheidt Normaal zich decennia later nog. Het meest bekende nummer is "Oerend Hard".

Voetbalclub de Graafschap, bijgenaamd de Superboeren, van stadion de Vijverberg in Doetinchem. Het voetbalcomplex is enkele jaren geleden geheel gemoderniseerd. Opvallend is de compactheid waarbij, naar Engels voorbeeld, het publiek dicht op het veld zit en de reservebank in de tribune is opgenomen.

Kniepertjes zijn dunne wafels, ze lijken op oubliehoorns en worden vooral rond de jaarwisseling gegeten. Na het bakken in een speciaal wafelijzer kunnen de kniepertjes worden opgerold en volgespoten met slagroom. In de Achterhoek bestaat de traditie al eeuwen.

Dauwtrappen. Op Hemelvaartsdag is dauwtrappen in deze streek een geliefde bezigheid. Je kunt op de fiets stappen of een wandeling maken, uiteraard in de vroege ochtend als het dauw nog op de velden ligt. De traditie heeft te maken met het vieren van de heropleving van de natuur. De dauw op het gras zou een zuiverende werking hebben.

Buurt maken. In de Achterhoek is het gebruikelijk om buurt te maken als je ergens komt wonen. Je nodigt de buren uit voor een gezellige avond met een hapje en een drankje. Je hoort dan bij de buurt.

Noaberschap laat zich het beste omschrijven als burenhulp en samenleven op het platteland.

Achterhoekse dialect. Het Achterhoekse is een Nedersaksische streektaal die gesproken wordt ten oosten van de IJssel. Bij het weggaan wordt gezegd Good gaon en plaog mekare neet.

Andere voorbeelden:

Ga door en houdt moed:

Dat is geen Achterhoeker:

Het ergens niet mee eens zijn:

Het ga je goed!

Het maakt mij niks uit.

Het smaakt lekker.

Iemand die dronken is.

Goede morgen.

Hij voelt zich niet zo lekker.

Hol de bene d'r onder en de gang d'r in.

Dat is kwatjes volk.

Jao, jao.

Hold oe kregge!

Zal mien de balln jukken.

'k Heb wal ins slechter egèten.

Hi-j hef de bok an't touw.

He' j al edretten.

Hi-j is luk sloerig in de rakkert.

Midwinterhoornblazen is een wintertraditie. De hoorn werd in vroegere tijden gebruikt als communicatiemiddel en om boze geesten te verjagen. Het begint de eerste zondag van de adventstijd in december. Op 6 januari met Driekoningen wordt er afgeblazen. Voor de melodie bestaat een soort standaard, in de Achterhoek d'olde roop genoemd. Het gaat om een klagende weemoedige klank.

Grolsch bier is een typisch Achterhoeks biertje en werd voor het eerst gebrouwen in Groenlo, of Grol. In de kelders van Brouwerij De Klok brouwde Peter Cuijper in 1615 het eerste Grolsch. In 1676 werd hij benoemd tot Gildemeester over alle brouwers van Grol. De herberg 'De Lange Gang' was aan de brouwerij gevestigd en schonk het Grolsch Bier. In 1876 werd een nieuwe Grolsch brouwerij gebouwd, net buiten de stadsgrachten van Groenlo, om zo aan de toenemende vraag te voldoen. In 1895 werd de Grolsch Brouwerij gekocht door de Familie de Groen, die vrijwel meteen de bekende halve liter beugelfles introduceerden.

8-Kastelenroute Vorden De acht kastelenroute begint bij kasteel Vorden. Het is het begin- en eindpunt van een schitterende fietsroute door de Achterhoek. De fietstocht is 34 kilometer lang en voert langs alle acht kastelen van de gemeente Vorden. Precies lang genoeg voor een ontspannen dagtocht.
<https://www.denederlandsetoerist.nl/achtkastelenroute-vorden/>

Kraamschudden is een traditioneel kraamfeest. Het gebruik gaat terug naar de 19e eeuw. Om het kind welkom te heten komt de buurt meestal binnen tien dagen na de geboorte op visite oftewel kraamschudden. Er wordt dan een langwerpige krentenbrood, een krentenwegge, meegenomen.

Carbidschieten. Vooral in het oosten van het land is carbidschieten een populaire oudejaarsdagtraditie. Het gebruik waarbij flink kabaal wordt gemaakt, voert terug naar de Germaanse joelfeesten en staat zelfs op de lijst Nationale Inventaris Immaterieel Cultureel Erfgoed. Bij carbidschieten worden ballen of deksels van de melkbus afgeschoten met behulp van een brokje carbid dat vochtig wordt gemaakt. Daardoor ontstaat een gas dat explosief is. Door de ontbranding wordt de bal of deksel met een harde knal afgevuurd.

Meiboom zetten.

Als het hoogste punt van een woning of gebouw is bereikt, is dat vaak reden voor een klein feestje. De opdrachtgever trakteert op pannenbier en een hapje. In de Achterhoek is het ook typisch om een meiboom met vlag op de nok te plaatsen. De meiboom, een

lange dennenboom, wordt soms versierd met een krans, roosjes en crêpepapier.

ZUTPHEN

Als wij Zutphen bezoeken hebben we de mogelijkheid om een rondvaart van ca. 75 minuten te maken op De Berkel en de Zutphense grachten. De vaartocht begint en eindigt bij de steiger aan het Rijkshage 1. Het is ook mogelijk Zutphen te verkennen tijdens een stads-wandeling onder leiding van een gids. De gids vertelt je in ca 1½ uur interessante feiten en leuke weetjes en neemt je mee in de geschiedenis van de stad. Stads-wandelingen starten bij de VVV aan de Houtmarkt 75.

De geschiedenis van Zutphen bestrijkt meer dan 1700 jaar. In die tijd is Zutphen uitgegroeid van een Germaanse nederzetting tot een succesvolle handelsstad. Werd een belangrijk machtscentrum rond 1300 tot een middelgrote stad anno nu. De stad kreeg stadsrechten in de 12e eeuw en trad toe tot de Hanze*). Het Wapen van Zutphen draagt nog altijd de symbolen van een Hanzestad.

Het wapen van Zutphen toont op een blauw veld de dubbelstaartige gouden leeuw, die de leeuw van Gelre voorstelt. Op de onderste helft staat het ankerkruis op zilver, het embleem voor Hanzestad. Het schild

wordt vastgehouden door twee klimmende leeuwen en is gekroond met een markiezenkroon, de leeuwen zijn gekroond met een gravenkroon.

Zutphen ontstond in de Romeinse tijd als Germaanse nederzetting. De plaats is al meer dan 1700 jaar continu bewoond en is een van de oudste steden van Nederland. De naam Zutphen is ontstaan uit Zuidvenne, een rivierduinencomplex te midden van drassige weidegronden. Na het opgaan van de IJsselstreek in het Frankische rijk rond 800 werd Zutphen een bestuurlijk centrum van de graven van Hamaland.

In de late 9e eeuw werd Zutphen verwoest bij Vikingaanvallen, waarna aan het einde van die eeuw een ronde ringwal werd opgericht met een 20 meter brede U-vormige gracht. De markten Groenmarkt, Houtmarkt en Zaadmarkt zijn nog een deel van die voormalige ringwal en gracht. In het midden van de 11e eeuw werd Zutphen enige tijd een vorstelijke residentie: er werd een paleis gebouwd en een kerkkapittel gesticht.

De oudste romaanse bouwphase van de kapittelkerk, de huidige Sint-Walburgiskerk, werd in 1105 ingewijd. Sinds 1046 was de bisschop van Utrecht landsheer van het Zutphense graafschap. In de loop van de late 11e eeuw en de vroege 12e eeuw wisten de graven van Zutphen steeds meer macht naar zich toe te trekken. Onder de Gelderse graven werd de grafelijke stad,

die sinds 1138 via huwelijk in Gelderse handen was gekomen, snel groter en economisch belangrijker.

In 1284 en 1336 vonden in Zutphen grote stadsbranden plaats. Dit had tot gevolg dat de rijke stad in snel tempo 'versteende'. Vele tientallen huizen dateren nog van kelder tot kap uit de 14e eeuw. Zutphens gouden eeuw was de 14e eeuw. Zutphen werd de hoofdstad van de Graafschap Zutphen. In 1874 werd de vesting Zutphen opgeheven, en werden de muren om de stad verwijderd.

Zutphen Torenstad

Vanwege het grote aantal historische gebouwen met een toren wordt Zutphen ook wel de Torenstad genoemd. Omdat er in het centrum van Zutphen weinig tot geen moderne hoogbouw staat, zijn de historische torenspitsen goed zichtbaar en vormen zo de skyline van Zutphen.

De Walburgiskerk gesticht en gebouwd als romaanse kapittelkerk (1050), werd verbouwd in romanogotische Keulse stijl in 1200-1270, daarna vergroot in de 14e, 15e en vroege 16e eeuw tot een grote hallenkerk, een voorbeeld van rijke Nederrijnse gotiek. In de toren hangen zes klokken die nog altijd met de hand geluid worden.

De Broederenkerk in gebruik als openbare bibliotheek.

De Broederenkerk is een grote vroeg 14e-eeuwse kloosterkerk van de Dominicaner orde. De Broederenkerk is sinds 1983 in gebruik als openbare bibliotheek. Op de kerk staat een dakruitertorentje uit 1771, waarin het poortersklokje hangt dat nog altijd luidt tussen 21.50 en 22.00 uur waarna (tot 1853) de poorten van de stad werden gesloten. De Nieuwstadkerk huisvest nu de katholieke Sint-Johannes de Doper, in de middeleeuwen bekend als Onze-Lieve-Vrouwe op de Nieuwstad. Gesticht als parochiekerk omstreeks 1250 van de nieuwe stadsstichting. Het middenschip met onderste deel van de toren dateert uit de late 13e eeuw. Het is de enige kerk met vier originele middeleeuwse luidklokken.

Zutphens liedje:

*Wie bint de boerkens uut
de höven.*

*Dat wilt de stadkens neet
gelöven.*

*Wie bint de boerkens van
de stenenbakkerieje.*

En willie ut neet gelöven.

*Dan gelöven ie ut maor neet
n oosten van de IJssel.*

*) *Hanzestad Een hanze was een samenwerkingsverband, van handelaren en steden tijdens de middeleeuwen. Het was een organisatie van kooplieden uit steden rond de Oostzee en de Noordzee. Zo waren landen als België, Nederland, Denemarken, Noorwegen Zweden en Polen aangesloten. De Hanzesteden uit de Achterhoek en omgeving waren: Doesburg, Zutphen, Deventer, Zwolle, Hattem, Hasselt, Kampen, Elburg en Harderwijk.*

ONS HOTEL IN ALMEN

Het kleine dorp Almen ligt in de gemeente Lochem. Almen is bekend geworden door de gedichten van de dichter Staring. Ook is er het museum STAAL dat zich focust op deze bekende dichter. Zo heeft het lieflijke Almen een mooi dorpsplein met eeuwenoude lindebomen en een 14e eeuwse kerk waar dichter Staring prachtige gedichten schreef.

Tussen Almen en Lochem ligt een historisch landgoed, Herbergier De Ehze, met prachtige loofbomen, omringd door een brede gracht. Net buiten deze gracht ligt, ver van de dagelijkse drukte, **Hotel Landgoed Ehzerwold**: ons verblijf voor de komende dagen. Het landgoed ligt in de Berkelvallei en grenst aan natuurgebied de Velhorst, een streek die zich kenmerkt door bossen, landgoederen, kastelen, kleine rivieren en pittoreske dorpjes.

Hotel Landgoed Ehzerwold was oorspronkelijk een ziekenhuis met de naam P.W. Janssen dat in 1916 werd geopend. Eind 1920 werd het pand verbouwd tot sanatorium. Vanaf 1965 deed het ook dienst als opleidingscentrum voor verpleegkundigen. In 1993 verhuisde het ziekenhuis.

In 1994 werd het complex verbouwd zodat er vanaf 1998 zakelijke bijeenkomsten zoals congressen en vergaderingen konden worden georganiseerd.

Het aanzicht van het statige hoofdgebouw van Hotel Landgoed Ehzerwold is nog altijd prachtig. Binnen zijn diverse elementen te vinden die verwijzen naar de oorspronkelijke bestemming, zoals brede deuren en het ontbreken van drempels. Ook hangen er grote oude zwart-witfoto's van de ziekenzalen en de stichters aan de muur.

Hotel Landgoed Ehzerwold is een 3-sterren hotel. Met 115 moderne tweepersoonskamers. Het hotel beschikt over een restaurant met serre waar dagelijks naast het ontbijt, een heerlijk dinerbuffet wordt gepresenteerd en een gezellige bar met lounge waar u ook een lunch kunt nuttigen.

De comfortabele kamers van het hotel bevinden zich in twee moderne hotelvleugels die in de parktuin zijn bijgebouwd. De ruime tweepersoonskamers zijn voorzien van twee bedden, zitje, bureau, ruime kast, telefoon, televisie, WiFi, badkamer met douche, toilet en föhn. Het hotel en hoofdgebouw zijn rolstoel en rollator toegankelijk, beschikken over een lift en alle ruimtes zijn drempelvrij.

Hotel Landgoed Ehzerwold

DOETINCHEM

Op weg naar ons concert in Silvolde brengen we eerst nog een kort bezoek aan Doetinchem. Een oud stadje aan de Oude IJssel. In 1236 kreeg Doetinchem stadsrechten.

Aan het eind van de Tweede Wereldoorlog kreeg de stad de waarschijnlijk grootste klap uit haar geschiedenis. Overdag op 19, 21 en 23 maart 1945 bombardeerden Britse vliegtuigen per ongeluk het historische centrum van de stad. Eigenlijke doelen waren de plaatsen IJsselburg en Anholt die, door de vergelijkbare ligging aan de Oude IJssel, werden verward met Doetinchem. De binnenstad werd hierdoor voor het grootste deel verwoest. Dit heeft gezorgd voor een mix van oude en nieuwe architectuur, waarbij de laatste de overhand heeft.

Na de Tweede Wereldoorlog ging het de stad voor de wind. Doetinchem groeide snel en er kwamen diverse nieuwe woonwijken en industrieterreinen. Uiteindelijk werd de stad zelfs groter dan de nabij gelegen steden Doesburg, Winterswijk en Zutphen. Het centrum van Doetinchem biedt een verscheidenheid aan winkels. En op zaterdag is er markt op het grote parkeerterrein achter het gemeentehuis. Ons bezoek aan Doetinchem zal maar kort zijn. Voor een kop koffie kan je terecht rond het Simonsplein. Hier staat ook de Catharinakerk. Dit plein is beeldbepalend voor het centrum van de stad.

*Rechts boven: De Catharinakerk aan het Simonsplein.
Rechts onder: Doetinchem na de oorlog. Foto Jan Massink.
Onder: Het centrum van Doetinchem.*

EINDHOVEN

Op zondag zingen we ons laatste concert in Eindhoven met La Bonne Espérance.

Eindhoven de "Lichtstad". Je zou denken dat dat komt door Philips, maar het is oorspronkelijk afkomstig van de in de stad aanwezige luciferindustrie.

Eindhoven kreeg in 1232 stadsrechten, maar bleef tot in de negentiende eeuw een klein streek-plaatsje, dat in 1866 slechts 3.200 inwoners telde, tegen Breda 15.193. Het maakte in de eerste helft en het midden van de twintigste eeuw een explosieve groei door en groeide binnen enkele decennia uit tot de grootste stad van de provincie en de vijfde gemeente van Nederland.

Eindhoven wordt vaak gezien als de "Silicon Valley" van Nederland, vanwege de aanwezigheid van een groot aantal technologiebedrijven en onderzoekscentra. Eindhoven is de thuisbasis van wereldberoemde bedrijven zoals ASML, NXP Semiconductors en natuurlijk Philips.

Rechts: De binnenstad van Eindhoven.

Onder: De Catharinakerk, vlak bij Stratumseind.

In deze eeuw werkt de stad aan een nieuwe identiteit. Met veel succes: Eindhoven als hart van de Brainport regio staat voor technologie, design, innovatie, kennis én voor talloze hospitality hotspots.

In Eindhoven kun je het bruisende centrum verkennen, genieten van het Prehistorisch Dorp, Van Abbemuseum, de voertuigen bewonderen in het DAF museum en ontspannen bij de IJzeren Man. Leren over Philips in hun museum, de Sint-Catharinakerk bewonderen en de bierbrouwkunst ontdekken in de Bavaria Brouwerij.

Ons bezoek aan Eindhoven zal maar kort zijn waardoor een bezoek aan de binnenstad het meest voor de hand ligt. Eindhoven staat te boek als een leuke stad om te winkelen en het is bovendien elke zondag koopzondag. Het Stratumseind is een belangrijke uitgaansstraat in Eindhoven. Men vindt er een aaneenschakeling van ongeveer vijftig horecagelegenheden waaronder cafés, grand cafés en restaurants.

10

11

12

13

14

BREDA'S MANNENKOOR JUBILEUM-WOORDZOEKER

W	A	L	C	O	R	W	D	D	U	S	S	E	L	D	O	R	F
Z	S	I	E	R	M	U	E	L	I	B	U	J	K	R	J	V	G
K	O	K	M	D	U	N	O	R	A	N	J	E	S	T	A	D	D
X	O	F	E	O	F	Y	R	S	K	A	L	J	B	W	H	C	G
O	J	R	H	O	N	R	R	C	X	D	T	X	O	O	B	Q	E
F	E	C	E	X	H	T	E	G	H	E	Z	E	D	Q	Y	N	L
D	R	D	L	N	D	R	S	P	Y	R	L	M	T	N	N	X	D
V	D	Y	L	U	F	O	E	E	E	B	A	E	Z	T	D	V	E
L	W	U	D	O	X	E	R	T	R	I	V	L	S	M	E	D	N
Z	N	W	R	L	V	E	S	D	H	A	D	R	F	I	E	N	A
W	Q	L	Q	S	A	L	M	T	R	C	T	A	M	D	I	I	K
F	V	M	V	U	D	N	I	B	I	E	A	A	D	D	N	B	E
M	H	B	V	K	U	W	D	S	U	V	C	H	L	E	D	G	N
I	I	V	G	L	E	J	S	T	K	R	A	H	O	L	H	J	B
K	R	U	E	O	C	E	R	C	A	S	G	L	T	B	O	H	S
U	D	C	I	E	T	N	E	H	P	T	U	Z	D	U	V	R	P
F	W	K	B	B	P	Q	B	E	R	L	I	J	N	R	E	F	Y
D	N	A	L	R	E	S	T	I	W	Z	W	V	Y	G	N	B	E

- ACHTERHOEK
- BERLIJN (1)
- BREDA
- DORDRECHT (9)
- DUSSELDORF (4)
- EINDHOVEN
- ETTEN
- FRYDLANDT (6)
- GELDENAKEN (8)
- HAARLEM (10)
- IEPER (14)
- JUBILEUMREIS
- KORENFESTIVAL
- LUXEMBURG (12)
- MIDDELBURG (11)
- MONTSERAT (2)
- ORANJESTAD (7)
- SACRECOEUR (3)
- SILVOLDE
- WROCLAW (13)
- ZUTPHEN
- ZWITSERLAND (5)

CONCERTEN

CONCERT IN SILVOLDE

Op zaterdag 17 mei geven wij samen met het Ettens Mannenkoor een concert in de Sint-Mauritiuskerk in Silvolde.

Een monumentaal gebouw met grote historische waarde in het hart van Silvolde. De kerktoren wordt aan de straatzijde voorafgegaan door een portaal met zadeldak. In de voorgevel van het portaal is een beeld van Mauritius verwerkt. De toren wordt bekroond met een naaldspits. Aan de bovenzijde van de toren bevinden zich grote verticale galmgaten. Aan beide zijden van de toren zijn traptorens aangebracht. Het schip is opgezet in de vorm van een basiliek, met lagere zijbeuken.

Beide zijgevels zijn voorzien van steunberen die worden afgewisseld met lancetvensters. In deze vensters is glas in lood verwerkt. Aan de achterzijde van de kerk is een apsis verwerkt, met aan twee zijden een toren. In de kerk zijn diverse beelden en uitbreidingen aangebracht.

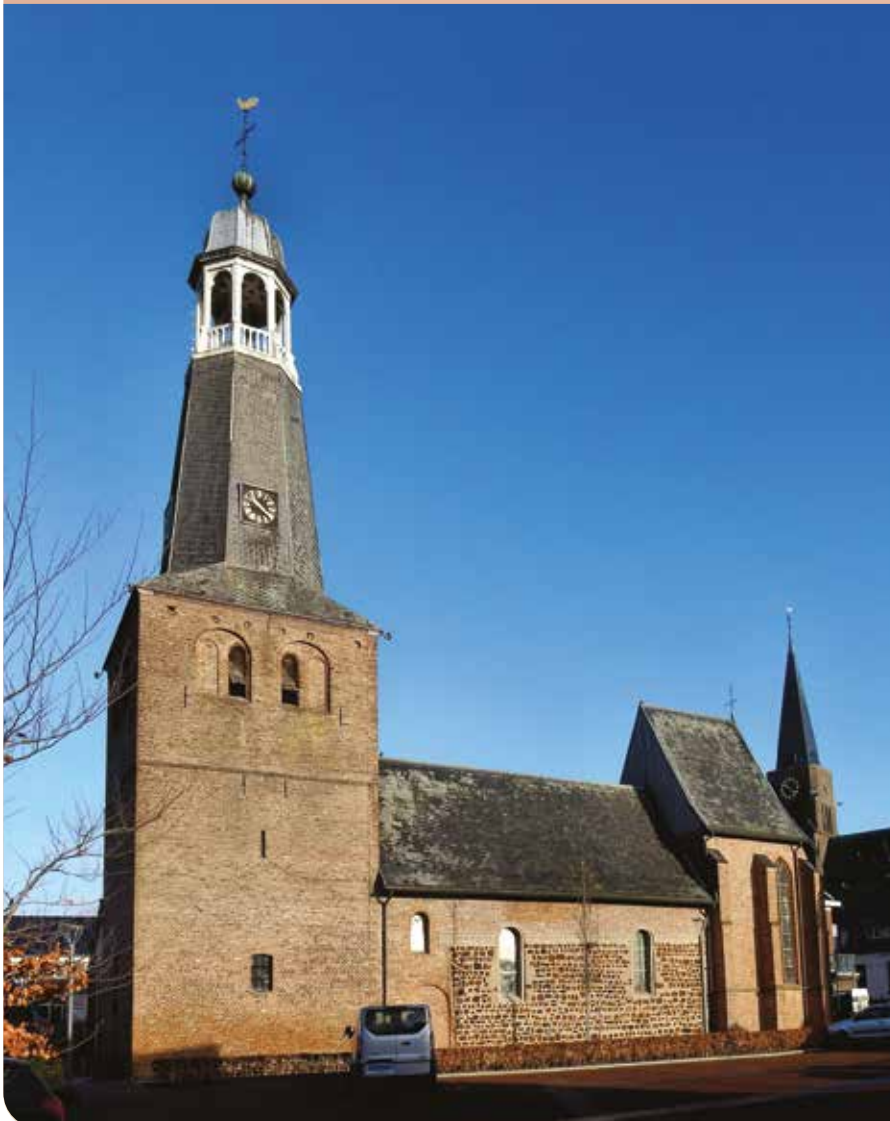
Het kerkorgel is oorspronkelijk in 1901 gemaakt en in 1980 in de Sint-Mauritiuskerk geplaatst. De preekstoel stamt uit 1857.

In de kerk is ook de helft van een Marianum aanwezig, gemaakt in de 15e eeuw. Deze stond tot aan de reformatie in de Grote of Laurentiuskerk in Varsseveld. Het andere deel staat in de kerk van Anholt. De Jozefkapel, die zich in

het priesterkoor bevindt, heeft een altaar. Aan de pilaren in de kerk, die de kruisgewelven dragen, hangen beelden.

Silvolde

Silvolde heeft bijna 5.500 inwoners. Het dorp heeft een levendig verenigingsleven op het gebied van muziek, sport en entertainment. Silvolde ligt in een prachtige natuurlijke omgeving met verschillende bezienswaardigheden zoals de Nederlands Hervormde Kerk, de Rooms-Katholieke Kerk en Gerritsenmolen. Het buitengebied kenmerkt zich door boerderijen en weidelandschap aan de ene zijde en uitzicht op de Oude IJssel en Ulft aan de andere zijde. Het is er prachtig wandelen en fietsen.

*Links: De Mauritiuskerk in Silvolde.
Onder: Dorpsview over het centrum.*

De Gerritsenmolen, Molenberg 4 in Silvolde.

Foto: Ilse Bekker

De kearls uut Etten

*Het zingen zit ons in 't bloed
Al joaren wiet en ziet bekend
Het Mannenkoor in Etten joa
Al zingend deur 't leven goan
in dat olde derpken klein
Doar zingt de kearls merakels
mooi
Dat is Ettens Mannenkoor*

Ettens Mannenkoor

Het Ettens Mannenkoor staat onder muzikale leiding van dirigent Nick Moritz. Stemcoach, soliste, tweede dirigent en pianiste is Armanda ten Brink.

Op 20 november 1913 is het Ettens Mannenkoor (EMK) opgericht als zangvereniging en tevens gezelligheidsvereniging. Twee elementen die anno nu nog steeds terug te vinden zijn in het EMK. De band met de Rooms-Katholieke kerk was in 1913 sterk. Het werd het R.K. Ettens Mannenkoor en de pastoor was beschermheer. Pas in 1968 trad het eerste niet-Katholieke lid toe en het predicaat R.K. verviel uiteindelijk in 1980. Het EMK is veel te horen op concoursen waar prijzen worden gewonnen en er zijn meerdaagse koorreizen geweest naar buitenlandse bestemmingen, o.a. naar Klagenfurt, Wenen en Salzburg, Hereford in Engeland, Canada, Barcelona, Mallorca en Verona.

Het EMK heeft grote namen weten te contracteren voor zijn concerten. Zoals: Rudolf Schock, Robert Stolz, Aneliese Rothenberger, Margit Schramm, Ingeborg Hallstein en René Kollo, evenals de Nederlandse Antoinette Tiemessen, Beldien Stenberg, Thijs van Leer, Jan Vayne. Anno nu is het EMK met zo'n 93 koorleden een springlevend mannenkoor met koorzang van een hoog niveau en een veelzijdig repertoire. Een hedendaags koor met gevoel voor traditie.

Etten oh mijn Etten

*Etten oh mijn Etten op de kaart
slechts klein.
Plaats van ons EMK een koor
om trots op te zijn.
Eenheid en kameraadschap
maken honderd man sterk.
Samen klinken de stemmen in
zaal of kerk.
Honderd zingende mannen,
samen honderd jaar sterk.*

Etten

Het dorp Etten met ongeveer 2000 inwoners, is een van de oudste woonkernen in de gemeente Oude IJsselstreek. Bouwsporen in de oude dorpskerk tonen aan dat de woongemeenschap in de 11e eeuw reeds een eigen kerkgebouw bezat. Tot in 1960 bewaarde Etten zijn landelijk karakter, waarna het door aanleg van nieuwe wegen en woonwijken grondig van aanzicht veranderde.

van de vorige eeuw. Echter, de oudste kerk in Etten is de Hervormde Kerk, een éénbeukige kerk uit 1442. De toren is een Romaanse tufstenen toren. De preekstoel dateert uit 1628, de twee klokken uit 1394. De laatste restauratie van de tot "rijksmonument" uitgeroepen kerk is in 2003 afgerond.

In Etten zijn twee kerken. Een Rooms-Katholieke kerk, gebouwd in het begin van de twintiger jaren

Karakteristiek voor Etten is de molen "De Witten" een rijksmonument. Het is een typische Beltmolen. (foto linksonder)

CONCERTEN

CONCERT IN EINDHOVEN

Op zondag 18 mei gaan we op bezoek bij oude vrienden. Niet dat veel leden zich dat nog zullen herinneren maar op 11 november 1951 zong het Breda's Mannenkoor, ter ere van het 80 jarig bestaan van La Bonne Espérance in Eindhoven.

In februari 1960 bracht La Bonne een tegenbezoek aan Breda en gaven we een gezamenlijk concert in Concordia.

Het gezamenlijke concert op zondag 18 mei a.s. vindt plaats in het Atrium van het Augustinianum (Dirk Boutslaan 25).

Het Augustinianum is een school voor havo, atheneum en gymnasium die werd opgericht in 1898. Nadat de bouw van de Paterskerk in 1898 voltooid werd, richtten de paters Augustijnen van klooster Mariënhage de aanliggende noodkerk aan de Kanaalstraat in

als gymnasium voor jongens. De naam was toen Gymnasium Augustinianum. Het bestuur van de school werd in 1976 door de Augustijnen overgedragen aan de Stichting voor Katholiek Onderwijs Augustinianum te Eindhoven.

In 1979 keerde de laatste pater die aan de school verbonden was terug naar Klooster Mariënhage en hield het Convent op te bestaan.

LA BONNE ESPÉRANCE (De goede hoop)

Koninklijk Mannenkoor La Bonne Espérance, kortweg La Bonne genoemd, is een enthousiast mannenkoor uit Eindhoven met circa 85 leden. Het koor staat onder leiding van Anton Kropivšek.

La Bonne heeft een veelzijdig en veelomvattend repertoire, dat zich uitstrekt over een grote tijdsperiode en over een breed veld van muziek als opera, spirituals, musical, religieuze werken, evergreens en madrigalen.

Serieuze en trouwe deelname aan de repetitie, wekelijkse stem- en koortraining, een stevige discipline, kundige leiding. Dat zijn de elementen die leiden tot zangplezier en resultaten die voldoening geven. Kameraadschap is daarbij een belangrijke, verbindende en ondersteunende factor.

Predicaat Koninklijk

La Bonne Espérance werd op 5 september 1871 opgericht. Grote ijver en gedegen studie brachten het koor artistiek tot zeer grote hoogten. Vooral bij de veranderingen in de mannenkoormuziek in de vijftiger

jaren, nam het koor een vooraanstaande plaats in door het initiatief van de toenmalige dirigent Piet van de Goor. Dit leidde ertoe dat La Bonne Espérance in 1953 werd onderscheiden met het predicaat Koninklijk, in 1956 gevolgd door het toekennen van de provinciale prijs voor Schone Kunsten. Het Koor is in 2014 tot Immaterieel Erfgoed van de Stad Eindhoven benoemd.

Het nog gemengde koor L Bonne Espérance in 1934.

FOTOWEDSTRIJD

MAAK JIJ HET MOOISTE REISBEELD?

Wij hebben een leuk plan: we willen van onze jubileumreis een prachtige video maken, en daarvoor hebben we jullie hulp nodig! Wij roepen iedereen op om tijdens de reis naar hartenlust foto's en video's te schieten. Of je nu een professionele camera hebt of gewoon je smartphone gebruikt, alle beelden zijn welkom!

HOE WERKT HET?

- **Maak tijdens de reis zoveel mogelijk foto's en video's** van alles wat jullie bijzonder vinden: van de prachtige locaties en onze optredens tot gezellige momenten achter de schermen.
- **Stuur jullie beste beelden** na de reis op naar: skeep@planet.nl
- De mooiste ingestuurde foto en video worden door ons beloond met een leuke verrassing!

TIPS VOOR TOPFILMPJES EN FOTO'S

- **Gebruik de hoogste resolutie-instelling** op je camera of telefoon.
- **Houd je telefoon horizontaal** (overdwars) tijdens het filmen. Dat ziet er professioneler uit.
- **Film buiten niet te dicht bij harde achtergrondgeluiden**, zoals wind of verkeer.
- Probeer bij concerten complete onderdelen vast te leggen, **stop dus niet halverwege** een werk.
- **Film zo stabiel mogelijk:** ondersteun je camera met twee handen en druk bij wat langere opnames je ellebogen tegen je lijf.
- **Maak rustige bewegingen** als je tijdens het filmen bijvoorbeeld van beeld wilt veranderen.
- **Wees creatief!** Denk aan close-ups, 'achter de schermen'-momenten, interviews met medereizigers of andere originele ideeën.

Laten we samen zorgen voor een schat aan herinneringen die we nog jaren kunnen koesteren. Dus pak die camera's, wees creatief en klik erop los!

Alvast bedankt voor jullie inzet, we kijken uit naar jullie mooiste beelden.

Met muzikale groeten,
Wim Stoffers & Simon Keep

REPETOIRE CONCERTREIS

ZATERDAG 17 MEI 2025 14:00 -16:00 UUR CONCERT SILVOLDE MAURITIUSKERK

Breda's Mannenkoor

Pianist: André Telderman

Dirigent: Hans de Wit

Ettens Mannenkoor

Pianist: Amanda ten Brink

Dirigent: Nick Moritz

Repertoire Breda's Mannenkoor

Domine Salvum Fac Regem Nostrum	A. Giesen
Lacrimosa	W.A.Mozart
	Arr. R. Elsinga
Kyrie uit Messe für Männerchor B-dur	J. Rheinberger
Benedictus uit The Armed Man	K. Jenkins
Les Martyrs	C. Gounod
Cantique de Jean Racine	G. Fauré
Dir, Seele des Weltalls	W.A. Mozart
Gerusalem	G. Verdi
Scarborough Fair	Anon./ Arr. P.Simon
Im Prater blüh'n wieder die bäume	R. Stolz
Bridge over troubled water	P.F. Simon
	Arr. H. de Wit
Oh lawd, I'm on my way	G. Gershwin
	Arr. W. Stickles
The Awakening	J. M. Martin
Landerkennung (samen met EMK)	E. Grieg

ZONDAG 18 MEI 2025 14:30 -16:10 UUR EINDHOVEN ATRIUM V.H. AUGUSTINIANUM

Breda's Mannenkoor

Pianist: André Telderman

Dirigent: Hans de Wit

La Bonne Espérance

Dirigent: Jean-Pierre Steijvers

Repertoire Breda's Mannenkoor

We'll meet again (samen met LBE)	H. Charles
Domine, Salvum Fac Regem Nostrum	A. Giesen
Lacrimosa	W.A.Mozart
	Arr. R. Elsinga
Kyrie uit Messe für Männerchor B-dur	J. Rheinberger
Benedictus uit The Armed Man	K. Jenkins
Les Martyrs	C. Gounod
Cantique de Jean Racine	G. Fauré
Dir, Seele des Weltalls	W.A. Mozart
Gerusalem	G. Verdi
Scarborough Fair	Anon./ Arr. P.Simon
Im Prater blüh'n wieder die bäume	R. Stolz
Bridge over troubled water	P.F. Simon
	Arr. H. de Wit
Oh lawd, I'm on my way	G. Gershwin
	Arr. W. Stickles
The Awakening	J. M. Martin

JAARPROGRAMMA JUBILEUMJAAR

De stuurgroep heeft voor ons jubileumjaar het volgende jaarprogramma samengesteld

- 5 januari** **Nieuwjaarsreceptie** ter opening jubileumjaar in zaal Vianden.
- 27 april** **Lenteconcert in Zandberg 58**
m.m.v. Het Symfonisch Collectief Breda.
- 4 mei** **Dodenherdenkingconcert** in de Grote Kerk Breda.
- 6 mei** **BM 160 jaar Kunst** expositie Huize Elisabeth.
- 7 mei** **Zomerse activiteiten:** We gaan naar Chaam voor een mooie wandeling van 8 km. Deze wandeling die uitgezet is door het "Quattro Cavai"-groepje, begint met een kopje koffie en eindigt met de lunch in de gezellige Brasserie Offcourse.
- 16 mei** **Jubileumreis** naar de Achterhoek in Gelderland met op deze dag een bezoek aan Zutphen.
- 17 mei** **Jubileumreis** met een concert in de Sint-Mauritiuskerk Silvolde.
- 18 mei** **Jubileumreis** met een concert in het Atrium van het Augustinianum in Eindhoven.
- 6 juni** **Gevelconcert** in Haven 7 Breda.
- 22 juni** De eerste **BM-Jeu-de Boules** happening in Wolfslaar. We rekenen daarbij op mooi weer en op een leuke opkomst. Na afloop is er een gezellige bijeenkomst met hapjes en drankjes.
- 14 juli-11 aug.** **Koorvakantie.** "We will rest a while".
- 13 september** **Openmonumentendag** met een korenstadswandeling.
- 21 september** **Golfevenement.** Waarschijnlijk wordt het dit jaar gehouden bij de golfclub Princenbosch in Molenschot.
- 26 oktober** **Jubileumconcert BM 160 jaar** en 120 jaar Koninklijk in de Grote Kerk
- 21 december** **Adventsconcert** in de Sint-Laurentiuskerk in Ulvenhout.
- 18 december** **Kerstconcert** Nieuwe Veste Bigband meets Breda's Mannenkoor

Telefoonnummers in geval van nood

Er zijn verschillende belangrijke telefoonnummers die je nodig kunt hebben in Nederland. Denk aan alarmnummers, en een nummer voor het blokkeren van je bankpassen.

Alarmnummers in Nederland:

Politie, brandweer en ambulance: 112

Blokkeren bankpassen

Bankpas, -rekening en pincode: 0800-0313
ABN-AMRO: 0900-0024

Giropassen: 058-2126000

Rabobankpassen: 0499-499112

Credit- en Mastercard: 030-2835555

American Express Creditcard: 020-5048666

American Express Travel: 0800-0220100

Diners Club: 020-6545511

Visa: 020-6600611

EHBO Nederland/Oranje Kruis:

070-3383232

Schadefonds Geweldsmisdrijven:

070-4142000

Colofon

Tekst: Chris Knook
Vormgeving: CASE (Kees Wagenaars, Breda)

Uitgave: Koninklijke Zangvereniging
Breda's Mannenkoor

Secretariaat: info@bredaasmannenkoor.nl
Tel: 06-45949079

Verenigingsadres: Haven 7, 4811WK Breda
Website: Bredaasmannenkoor.nl

Bronnen: Stoute Schoenen Bart van Loo
VVV Achterhoek
Capitool Reisgidsen
Crossbill Guides: Achterhoek en Liemers
Foto archief Simon Keep
Wikipedia

DAGPROGRAMMA JUBILEUMREIS

VRIJDAG 16 MEI 2025 OOSTERHOUT - ZUTPHEN

07.45	Verzamelen	Parkeerterrein Warande Oosterhout
08.15	Vertrek naar Zutphen	
10.30	Aankomst Zutphen	Koffie
11.30/12.45	1e groep rondvaart	Rijenhage 1 Zutphen
13.00/14.15	2e groep rondvaart	Rijenhage 1 Zutphen
13.00/14.30	Wandeling met gidsen	Rijenhage 1 Zutphen
12.00/14.00	Lunchtijd	
14.30/16.30	Verzamelen voor flashmob	Terrassen Zaadmarkt-Houtmarkt
16.30	Vertrek naar hotel Ehzerwold	Almen
17.00	Aankomst hotel Ehzerwold	
18.30/21.00	Diner-buffet in restaurant	

ZATERDAG 17 MEI 2025 EHZERWOLD - DOETINCHEM - SILVOLDE

07.00/09.00	Ontbijt	
10.00	Vertrek naar Doetinchem	Centrum
10.45	Bezoek Doetinchem	Vrij verpozen
12.00	Vertrek zangers naar Silvolde	
12.30	Aankomst bij de Sint-Mauritiuskerk	
12.30/13.45	Inzingen koren	
13.00	Vertrek bus met partners en vrienden uit Doetinchem	
13.30	Aankomst partners en vrienden in Silvolde	
14.00/16.15	Concert samen met het Ettens Mannenkoor	
16.15/17.20	Nazit	
17.30	Vertrek naar hotel Ehzerwold	Almen
19.00/21.30	Diner-buffet in restaurant	
21.30	Avondprogramma	

ZONDAG 18 MEI 2025 EHZERWOLD - EINDHOVEN - OOSTERHOUT

08.00/09.00	Ontbijt	
09.00/09.30	Uitchecken hotel	
10.00	Vertrek naar Eindhoven	
12.00	Aankomst Eindhoven	
	Zangers naar Augustinium	
	Partners en vrienden naar centrum Eindhoven	
13.15	Inzingen koren	
14.30/16.15	Concert samen met La Bonne Espérance	
16.30	Omkleden in vrijetijdskleding	
17.00	Vertrek naar Oosterhout	
18.30/21.30	Slotdiner-buffet bij restaurant Paradijs	Bredaseweg 127 Oosterhout

160

BM

